

Islam ja minä -seminaari

5.3.2020 Turku

Ossi Korpi

Uskottotieteen opiskelija, Turun yliopisto
Harjoittelijana Siirtolaisuusinstituutissa keväällä 2020

Nuorten taide- ja toimintatalo Vimmassa Turussa järjestettiin maaliskuussa Koneen Säätiön rahoittaman **Nuoret muslimit ja resilienssi** -tutkimushankkeen loppuseminaari otsikolla **Islam ja minä – Nuoret kuulumisen tunnettaan tutkimassa ja ilmaisemassa**. Hanke on toteutettu Helsingin yliopistossa ja seminaari järjestettiin yhteistyössä Siirtolaisuusinstituutin kanssa. Tapahtuma oli suunnattu muun muassa nuorille aikuisille, nuorten kanssa työskenteleville sekä tutkijoille. Tilaisuus keräsikin varsin monipuolisen joukon osallistujia. Lähes sadan ilmoittautuneen joukkoon mahtui ainakin nuoria, opiskelijoita, tutkijoita, järjestöaktiiveja sekä kaupungin työntekijöitä.

Seminaari oli jaettu kolmeen osioon, joista ensimmäisen teemana oli ”arjen haasteet, onnistumiset ja voimavarat”. Paikallisten nuorten avustuksella järjestetyn aamukahvitarjoilun jälkeen tilaisuuden avasi opettajana Turussa työskentelevä **Zahra Al Take**. Hän kertasi monitieteisen **Nuoret muslimit ja resilienssi** -hankkeen toteutusta, jossa taideperustaiset menetelmät näyttelivät merkittävää osaa. Keskiössä niin hankkeessa kuin seminaarissakin olivat kanssatutkijoina toimineet nuoret, jotka olivat toteuttaneet hankkeen puitteissa erilaisia taideprojekteja. Yhdessä nuorten kanssa toteutettiin **Islam ja minä** -taidenäyttely, joka oli esillä Kulttuurikeskus Stoassa syksyllä 2017 sekä Siirtolaisuusinstituutissa kevättalvella 2018.

Yksi mukana olleista nuorista oli avajaisanojen jälkeen esiintynyt **Mohamed Yousif**, joka lausui kulttuurirajat ylittävän rakkauten haasteita nuoren näkökulmasta käsittelevän runonsa. Tämän jälkeen hankkeen johtaja **Marja Tiilikainen** sekä tutkijat **Henri**

Onodera, **Helena Oikarinen-Jabai** ja **Adam Adam** esittelivät hanketta. Hankkeeseen osallistuneiden nuorten taustat olivat moninaiset. Heidän vanhemmistaan vähintään toinen oli muslimi. Nuoret tulkitsivat islamia kukin omalla tavallaan, eivätkä kaikki kokee itseään ”musliminuoriksi”. Yhdistävä tekijänä oli kuitenkin, että kunkin oli pitänyt elämänsä aikana pohtia omaa suhdettaan islamiin, omaan yhteisöön ja valtaväestöön. Tästä juontui Tiilikaisen mukaan myös nuorten valmistamalleen taidenäyttelylle antama nimi ”Islam ja minä”.

Onodera nosti esiin, kuinka hankkeessa yhdistyi kaksi varsin latautunutta aluetta: islam ja nuorisot. Kumpaankin kohdistuu monenlaisia oletuksia ja odotuksia, joiden ristipaineessa muslimitaustaiset nuoret elävät. Jo aiemmissa projekteissaan vähemmistöjen tuottaman visuaalisen kulttuurin parissa työskennellyt Oikarinen-Jabai puolestaan esitti, että taide voi toimia hyvänä välineenä kuvaamaan vaikeasti sanoitettavia asioita. Näin se voi auttaa myös tutkijaa uuden tiedon tuottamisessa.

Kuuluminen ja identiteetit

Tutkijapuheenvuorojen jälkeen nähtiin **May Ahmedin** videoteos *Inside/Outside the Box*. Videossa May itse kulki kesäisessä Helsingissä ja kohtasi erilaisia tunnistettavia nähtävyyksiä, monumentteja ja tyypillisesti suomalaisuuteen liitettyjä symboleita Tuomiokirkon portaista J. L. Runebergin patsaaseen. Videon pohjalta käytiin paneelikeskustelu, johon osallistuivat Adam Adam, Henri Onodera, **Hero Palani** sekä **Neriman Al Take**. Panelisteissa video herätti ajatuksia erityisesti erillisyy-

Nora Sayyad kertoi kokemuksistaan taideperustaisen tutkimuksen parissa.
Kuva: Ossi Korpi.

destä ja kuulumisesta yhteiskunnassa, jossa historian kerronta nojaa varsin yhtenäiseen tarinaan. Videon portaat nähtiin metaforana kamppailulle hyväksytyksi tulemisesta. Esille nousi myös sukupuolen merkitys erillisyyden kokemuksessa julkisissa tiloissa ja vuorovaihtuksessa toisten ihmisten kanssa: huivia käytäviä musliminaisia muistutetaan erillisuudestaan herkemmin kuin muslimimiehiä.

Panelisteilta kysyttiin myös musliminuorten voimaantumisen ja kuulumisen tunteesta. Esille nousivat sosiaaliset verkostot ja tilat, joissa nuori tulee ymmärretyksi ja arvostetuksi omana itsenään. Tärkeänä pidettiin myös nuorten itseluottamuksen vahvistamista esimerkiksi vanhempien, opettajien ja opinto-ohjaajien taholta. Kuulumisen tunnetta voitaisiin panelistien mukaan lisätä myös erilaisilla tapahtumilla, esimerkiksi

järjestämällä Id-juhlia kouluissa tai kaupunkitilassa. Suurempi näkyvyys voisi osaltaan rikkoa ennakkoluuloja. Lisäksi erilaisilla mainonnan ja viihdekulttuurin representaatioilla sekä julkisilla tunnustuksilla nähtiin olevan tässä positiivinen vaikutus.

DaisyLadies ry:n valmistaman herkullisen pitaleipälounaan jälkeen ohjelmassa oli päivän toinen osio otsikolla "Kuulumisen tunne ja identiteetti". Luvassa oli jälleen hankkeen puitteissa tehty video, jota seurasi paneelikeskustelu. **Nora Sayyadin** videossa haastateltiin joukkoa nuoria muun muassa musliminuorten haasteista Suomessa, kuulumisen tunteesta, voimaantumisen ja islamin näkymisestä heidän elämässään. Paneelikeskusteluun osallistuivat Sayyadin itsensä lisäksi Zahra Al Take, **Teemu Pauha** sekä **Muttaqi Khan**. Keskeisiksi puheenaiheiksi nousivat suomalaisuus ja identiteetit. Suomalaisuus nähdään toisinaan varsin suppeana ja yhdenmukaisena kokonaisuutena, johon sen ulkopuolelle rajatut ihmiset eivät välttämättä itsekään halua kiinnittyä. Al Take kertoi pyrkivänsä työssään opettajana toimimaan esimerkkinä siitä, että myös muslimi voi olla suomalainen. Jähmeän suomalaisuuskäsityksen laajentamiseksi tarvitaan siis erilaisia roolimalleja.

Khan esitti kysymyksen siitä, onko suomalaisuus ylipäätään tavoittelemisen arvoista, vai olisivatko jotkin muut kategoriat

merkityksellisempiä ihmisten kohtaamisessa. Sayyad muistutti, että kaikille ei toisaalta suoda mahdollisuutta hylätä kansallisuuteen tai syntyperään liittyviä identiteettejä tai kategorioita, sillä monet joutuvat loke-roinnin ja eksotisoinnin kohteeksi muiden taholta. Pauha puolestaan kertoi, kuinka epämääräisenä suomalaisuus näyttäytyi hänen nuorten muslimien identiteetin rakentumista Suomessa käsitelleessä väitöskirjatutkimuksessaan. Suomalaisuuteen liitetään niin monenlaisia asioita, että siitä on helppo ammentaa sekä musliminuorille samaistuttavia että heitä ulossulkevia tekijöitä. Tällöin musliminuoret voivat tilanteesta riippuen kokea suomalaisten olevan "meitä" tai "heitä". Toisaalta kaikilla on taustasta riippumatta useita identiteettejä, jotka vuorottelevat eri tilanteissa. Oleellista onkin Pauhan mukaan

Paneelikeskustelussa Adam Adam (vas.), Henri Onodera, Hero Palani ja Neriman Al Take. Kuva: Ossi Korpi.

se, kuinka identiteetit otetaan vastaan muiden taholta.

Hedelmällistä yhteistyötä

Pienen tauon jälkeen siirryttiin päivän viimeiseen osioon, jonka teemana oli "taide tutkimuksen ja ilmaisun välineenä". *Nuoret muslimit ja resilienssi* -hankkeen rahoituksesta vastanneen Koneen Säätiön tiedejohtaja **Kalle Korhonen** puhui tieteen ja taiteen yhteistyön mahdollisuuksista ymmärryksen lisäämiseksi maailmassa. Hän peräänkuulutti nimenomaan tasa-arvoista tieteen ja taiteen yhteistyötä, jossa molempia tehdään yhtä lailla pitkäaikaisesti. Hänen kokemuksensa mukaan tällaiset hankkeet ovat muuttaneet sekä taiteen- että tieteentekijöiden näkemyksiä antoisalla tavalla. Korhonen esitti myös toiveen, että useammat erilaisiin vähemmistöihin kuuluvat toimijat hakisivat rahoitusta Koneen Säätiöltä.

Seminaaripäivän päätteeksi hankkeessa mukana olleet kertoivat kokemuksistaan taideperustaisen tutkimuksen parissa. Yleisö pääsi samalla nauttimaan nuorten tuottamasta taiteesta kuvien välityksellä. Helena Oikarinen-Jabai näki performatiivisen lähestymistavan tutkimukseen hedelmällisenä. Tutkimustulokset voivat nojautua myös multimodaaliseen ilmaisuun. Hankkeeseen osal-

listuneet nuoret olivatkin tuottaneet varsin monenlaisia teoksia kuten valokuvia, koruja, installaatioita, kalligrafiaa, runoja ja videoita. Teosten kautta käsiteltiin esimerkiksi äitiyttä, suhdetta jumalaan, suufilaisuutta ja mystiikkaa, LHBTIQ-identiteettiä ja islamia sekä turvallisia paikkoja. Monet kertoivat hankkeeseen osallistumisen olleen inspiroiva ja voimauttava kokemus, joka oli innottanut toimimaan hankkeen myötä löytyneiden ilmaisukeinojen parissa myös sen päättymisen jälkeen.

Loppusanoissaan Adam Adam ja Marja Tiilikainen korostivat hankkeen tuottamien taidenäyttelyiden merkitystä. Lähes viisi tuhatta kävijää keränneet näyttelyt Helsingissä ja Turussa tavoittivat ihmisiä toisella tapaa kuin julkaistut artikkelit. Adam piti erityisen tärkeänä hankkeen ratkaisukeskeisyyttä ja positiivista fokusta, sekä sitä että tutkimusta ei tehty nuorista vaan yhdessä nuorten kanssa. Ratkaisukeskeinen tulokulma leimasi myös päivän aikana kuultuja puheenvuoroja ja keskusteluita. Toistuvasti esiin nousi erilaiset rajat ylittävän yhteistyön merkitys. Seminaarissa puhuneiden kokemukset toimivat itsessään hyvänä esimerkkinä siitä, kuinka eri taustoista ja organisaatioista ponnistavien toimijoiden välinen yhteistyö voi parhaimmillaan voimauttaa, lisätä ymmärrystä ja edistää erilaisten äänten pääsemistä kuuluville.